

«ЗАВТРА БУЛА ВІЙНА»

Під такою назвою 23 лютого відбулася програма у Словацько-українському культурно-інформаційному центрі міста Пряшів, яка була присвячена третій річниці початку повномасштабної агресії Росії проти України.

У виконанні учасників дитячого театального колективу «Хамелеон» лунала поезія сучасних авторів, а також класиків української літератури. Виступи супроводжувалися відеороликами, що демонстрували різницю між життям в Україні до та після початку повномасштабної війни.

На початку програми прозвучав гімн України у виконанні Віктора Гащака в супроводі всіх учасників програми, а також присутніх глядачів у залі. Відчувалося єднання сердець та щирість кожного проспіваного слова.

Після цього до слова був запрошений голова Центральної ради Союзу русинів-українців Словацької Республіки Павло Богдан. Він нагадав, що війна в Україні триває вже одинадцять років, та наголосив на неприпустимості варварства й цинічних убивств українців.

«Війна в Україні відкинула світ на 100, а то й 200 років назад, адже навіть припустити таку агресію в сучасному світі було абсолютно нереально», – сказав Павло Богдан. Усі присутні вшанували світлу пам'ять загиблих героїв-захисників, а також жертв

серед цивільного населення. У виконанні акторки театру Наталі Зайковської прозвучала пісня «Україна» Тараса Петриненка, а також пісня «Душа» – присвята загиблим героям-оборонцям.

Анастасія Комарчева виконала декілька пісень, серед яких і авторська «Місяць уночі». Вона написала її під впливом емоцій від перших днів війни. Пісня Володимира Івасюка «Балада про мальви» була присвячена всім загиблим українським солдатам, а пісня «Птахи» нагадала присутнім, що люди, які втратили свої домівки й вимушені шукати долі за кордоном, подібні до перелітних птахів, що прагнуть повернутися до рідного краю, але змушені летіти й летіти в пошуках дому.

Фінальна композиція програми перенесла глядачів у світ дитячих мрій і малюнків. Пісня «Я намалюю на папері» у виконанні Анастасії разом із дітьми-учасниками програми стала символом надії на те, що мрії дітей про мирне та щасливе майбутнє здійсняться, як на їхніх малюнках.

І завтра буде мир...

Олена КРАВЧЕКО.

Будь ласка...

Східний дистрикт Євангелічної церкви Аусбурзького віросповідання від самого початку російської агресії в Україну активно залучається в допомогу цій країні та біженцям, які опинилися на території Словаччини. На цей раз з нагоди третьої річниці агресії в прекрасному залі прашівської євангелічної колегії 27.02.2025 р. відбувся концерт під назвою «Будь ласка» з вимовним підзаголовком «3 роки... смутку, страху, відчаю... надії, підтримки та дружби».

Руйнівна війна в Україні принесла багато смутку, страху і відчаю нашим східним сусідам. Однак, завдяки багатьом добрим людям, не лише у Словаччині, ми все ще відчуваємо надію, підтримку та дружбу. Саме цю другу спадщину символізує українсько-словацький союз трьох мистецьких душ - відомої співачки Катки Кошчової, української співачки та викладача вокалу з Дніпра Міли Медведовської та піаніста Данієла Шпінера. В Пряшеві це був четвертий, заключний концерт турне по Словаччині. До того митці ще представились у Братиславі, Банській Бистриці та Жиліні.

Міла Медведовська до війни жила в східноукраїнському місті Дніпрі (раніше Дніпропетровськ), де працювала як музичний педагог. Звідти вона разом з десятирічною донькою виїхала вже в перші дні війни в напрямі до знайомих в Кіпрі. Дорога була складна. Проїжджаючи через Словаччину, натрапи-

ла на людей, які їй дуже охоче допомагали і вирішила, хоч на деякий час залишитися тут. Незважаючи на те, що після від'їзду з дому вона була переконана, що більше ніколи не знайде в собі сил і бажання співати, доля розпорядилася інакше. Завдяки щасливим випадковостям їй вдалося налагодити контакти і дружбу з місцевою спільнотою музикантів дуже скоро після приїзду, і народилися прекрасні спільні роботи. В Пряшеві ми її вже теж могли побачити, бо минулого року вона разом із словацькою співачкою Сімою Магушиною виступала на подібному концерті з нагоди 2-ої річниці війни.

На цьогорічному концерті вона заспівала ряд українських та словацьких пісень, між ними пісні на слова Тараса Шевченка та Лесі Українки, а також нам добре відомі народні пісні - лемківську «Верше,

мій верше» та нашу місцеву «Поляна, поляна». Катка Кошчова разом із своїми відомими піснями заспівала й одну на українській мові, а цікаво вийшов і двомовний дует обох співачок.

На початку концерту із словами підтримки України в її справедливій боротьбі виступили голова Пряшівського самоврядного краю Мілан Маєрський та приматор міста Пряшева Франтішек Ольга. Серед глядачів концерту були й інші визначні гості, як заступники приматора Пряшева Мартин Дюришин та Петро Крайняк, голова Центральної ради СРУСР Павло Богдан, представники Східного дистрикту Євангелічної церкви Аусбурзького віросповідання. Його єпископ Петер Мігоч в заключному слові підкреслив потребу подальшої допомоги Україні та важливість всеосяжної любові між людьми, що ілюстрував словами апостола Іоанна: «...будь з нами в правді і любові».

-пб-

Єпископ Східного дистрикту Євангелічної церкви а. в. Петер Мігоч дякує учасникам концерту.

Про діяльність Союзу русинів-українців Словацької Республіки, чим живе українська громада Словаччини, що друкує українська преса Словаччини - газета «Нове життя», журнали «Дукля» і «Веселка» - можна довідатись, відкривши фейсбук чи вебсторінки:

<https://rusini-ukrajinci.sk>

<https://www.facebook.com/rusiniukrajincislovenskejrepubliky/>

<https://ukrsvit1.com.ua/zmi>

<http://ukrajinci.sk/novezytta.html>

Церква допомагає Україні

Від початку військового конфлікту в лютому 2022 року Словацька Церква, як сказано у заяві Конференції єпископів Словаччини, бере активну участь у допомозі Україні через благодійні організації, парафії та окремих волонтерів. Конференція єпископів Словаччини (КЕС) нагадала про це в контексті третьої річниці початку війни в Україні.

З цієї нагоди Голова КЕС митрополит Бернард Бобер, Архієпископ Кошицький, ще раз закликав до молитви, покаяння і конкретної допомоги страждуючому українському народові.

«Занадто багато сліз пролито, занадто багато життів обірвано, занадто багато людей втратили близьких, домівки, здоров'я, так багато дітей втратили свої посмішки і зникли їхні мрії. За розгул війни завжди розплачуться найбільш вразливі та невинні», - підкреслив Бобер.

Хоча мирні переговори ще не досягли значного прогресу, президент КЕС, за його власними словами, вірить, що діалог і щирі зусилля «всіх учасників

розірвуть ланцюг ненависті і зла і створять простір для поваги до людського життя і до багатостраждальної української нації.

Більше, ніж будь-коли, я закликаю до молитви і покаяння, нехай кожен зробить свою частину і відповідальність, щоб загасити вогонь війни. Давайте зробимо все можливе, щоб покоління запам'ятали третє тисячоліття як час надії, примирення і відновлення довіри до демократії, побудованої на фундаменті християнських принципів братерства і євангельської любові», - заявив Бобер.

-р-

На підтримку України

З нагоди 3 річниця вторгнення Росії в Україну в Словаччині, які і в світі, пройшли громадські акції на підтримку України. Вони виражають солідарність з українським народом і протистояння російській агресії. Їх мета - привернути увагу до страждань, спричинених війною, закликати уряди надати більшу підтримку Україні та мобілізувати суспільство для надання гуманітарної, політичної чи фінансової допомоги. Вони є важливим вираженням громадянської активності та сигналом того, що світ не байдужий до несправедливості та порушень міжнародного права.

Російські війська вторглися в Україну 24 лютого 2022 року. Цей напад став продовженням попередньої російської агресії, яка розпочалася у 2014 році з анексії Криму та підтримки сепаратистських сил на сході України.

Вторгнення 2022 року стало найбільшою військовою операцією в Європі з часів Другої світової війни і призвело до масштабного конфлікту, який триває донині.

В багатьох містах Словаччини, пройшли акції серед них в Братиславі, Брезні, Кошицях, Римвській Сobotі, Тренчині, Пряшеві.

В Пряшеві акція протесту на підтримку України пройшла в понеділок, 24.2.2025 року, під символічною назвою «Prešov pre Ukrajinu».

«Ми в Пряшеві з великою тривогою і сумом спостерігаємо за безглуздою війною в Україні. Ми не байдужі до ситуації нашого сусіда і тому проводимо акцію, організовану платформою «Pomôžme prežiť Ukrajinu» (гуманітарна платформа Пряшівської добровільної пожежної команди). Продемонструймо свою солідарність з Україною», - заявили організатори на початку акції протесту.

На підтримку України і проти наративів російської пропаганди стосовно України і українців виступили історик Патрик Дубовський, євродепутатка Лу-

В Греко-католицькому кафедральному храмі в Пряшеві літургію та панахиду за жертвами війни відслужив архієпископ Пряшівський, митрополит Йона.

ція Іар, актриса і дипломатка Магда Вашарійова, політолог Олександр Дулеба добровільний пожежник і координатор «Pomôžme prežiť Ukrajinu» Лукаш Белей, українська активістка Вікторія Регер, колишній голова Уряду СР Едуард Регер, директор Українсько-словацького центру партнерства Михайло Колібачук та ін.

Міська мерія була підсвічена в українські кольори. Акція

протесту завершилася гімнами України та Словаччини.

Напередодні в Пряшеві у неділю, 23.2.2025 р., в Греко-католицькому кафедральному храмі відбулись літургія та панахида за жертвами війни, які відслужив архієпископ Пряшівський, митрополит Йона. Літургія, молебень і панахида в цьому храмі відбулись і в понеділок, 24. 2. 2025 р.

-мі-

Минає 80 років з дня заснування Української Народної Ради Пряшівщини

Українська Народна Рада Пряшівщини (УНРП) – національно-суспільна організація русинів-українців Східної Словаччини була заснована 1 березня 1945 року на Першому з'їзді делегатів українських сіл Пряшівщини. Учасниками з'їзду стали 210 делегатів (серед них нараховувалося 11 робітників і селян, 54 гімназистів та студентів, 27 вчителів, 11 службовців, 3 священики, 2 торговці і 2 лісники). До складу Ради увійшло 28 членів по 2 особи від кожного округу, представленого на з'їзді, й 7 членів Президії.

Спершу УНРП орієнтувалася на вирішення долі русинів-українців шляхом долучення до УРСР, пізніше погодилася з приналежністю краю до ЧСР, в рамках якої намагалася боронити інтереси української меншини. Намагання УНРП визначити законом її статут як національно-політичного представницького органу та здобути національно-культурну автономію не були вдалими.

Проте УНРП була визнана де-факто центральним урядом у Празі та Словацькою Національною Радою (СНР) і в 1945 – 1948 рр. мала депутатів у тимчасовому пражському парламенті і СНР. Організація сприяла післявоєнній господарській відбудові Пряшівського краю, понищеного війною, та підтримувала розвиток національної освіти та культури.

УНРП відбула з з'їзду; її працю керувала Президія, у складі якої були секції, а по округах діяли окружні комітети, вона також координувала масову освітню працю на місцях. Першим головою УНРП був Василь Караман, заступником – Петро Жидовський, генеральним секретарем Іван Рогаль-Ільків; інші діячі: В. Капішовський, П. Бабеї, Д. Ройкович, С. Бунганич.

Зусиллями Української Народної Ради був створений Український народний театр, сьогодні – Театр Олександра Духновича.

Після 1948 року розвиток пішов до зменшення ролі УНРП, і вона була змушена ліквідуватися (формально рішенням президії 11 грудня 1952, фактично припинила свою діяльність вже 1951). Замість неї було створено Культурну спілку українських трудящих (КСУТ).

Архів УНРП стараннями Союзу русинів-українців СР вдалося зберегти

і таким чином всі документи дійшли до наших днів (архів зберігався у 17 коробках). Після їх оцифрування документи перейшли в систему державного архівування. Найважливіші документи, які пов'язані з діяльністю УНРП, опубліковані в книжці Івана Ваната «Матеріали до історії Української Народної Ради Пряшівщини (1945 – 1952)» (Пряшів, 2001). Роль і місце УНРП в національно-культурному житті русинів-українців Словаччини викладені в статті Івана Ваната, яка була опублікована в газеті «Нове життя» в № 5 за 2020 рік.

Як зазначає Іван Ванат, після утворення нового уряду ЧСР і проголошення його програми (Кошицька програма) УНРП звернулася до політичних властей у Братиславі і Празі з меморандумом, який становив нову платформу розв'язання українського питання на Пряшівщині у складі ЧСР.

Документ містив вимоги представництва українців у законодавчих органах ЧСР і СНР, відбудови війною розорених областей, налагодження шкільництва та встановлення культурних стосунків з Україною і, зокрема, її Закарпатською областю. Задовольнивши вимоги УНРП, президія СНР визнала за українцями Словаччини право мати 5 депутатів у пражському і братиславському парламентах. Для налагодження шкільництва при Відомстві уповноваженого СНР у справах освіти і культури був створений Реферат українських шкіл (РУШ), а в округах – українські шкільні та культурно-освітні інспекторати. Завдяки активній праці цих установ значно зросла кількість дитячих садків, початкових і середніх шкіл в українських місцевостях краю.

Значну увагу приділяла УНРП молоді наданням матеріальної допомоги місцевим і окружним організаціям СМК, влаштування юнаків і дівчат на державну службу, матеріальне забезпечення учнів середніх і студентів вищих шкіл. На кооперативних началах був заснований Український народний театр (УНТ) в Пряшеві, що розпочав свою роботу весною 1946 р., та видавництво «Славкнига», яке мало свій книжковий магазин та власну друкарню.

-р-

Фестиваль драми і художнього слова відбудеться 20 – 21 травня 2025 р.

26 лютого 2025 р. в Пряшеві відбулось чергове засідання Президії ЦР СРУСР. Про діяльність керівництва Центральної ради Союзу поінформував голова Павло Богдан. Детальніше розповів про засідання Ради Уряду СР в справах національних меншин, яке пройшло під керівництвом прем'єр-міністра СР Роберта Фіца. Русинів-українців в новому виборчому періоді будуть представляти Павло Богдан та Віктор Бандурчин.

Про плановані завдання на найближчий період, зокрема про підготовку регіонального огляду народних пісень інформував Андрій Яцканин

(Пряшів). Микола Деніс (Бардіїв) доповідав про підготовку подібного огляду в Бардіївському окрузі. Микола Петрицак (Снина) інформував про діяльність Міської організації СРУСР в Снині, яка нараховує близько 100 членів, та про підготовку традиційного Походу подяки, який запланований на 11 травня 2025 р. Іван Лукач (Гуменне) говорив про можливі шляхи оновлення діяльності СРУСР в Гуменному. Жанета Штефаник (Орябина) оцінила вагому допомогу, яку надає Сільський уряд (староста Радолав Беньо) Основній школі в Орябині. Людмила Гар'янська (Кошиці) доповідала про під-

готовку Регіональною радою Союз культурних подій в Кошицях.

Окрему увагу в ході засідання було присвячено підготовці 71-го Свята русинсько-української культури у Свиднику.

Президія схвалила програмно-організаційного забезпечення 63-го Фестивалю драми і художнього слова ім. О. Духновича, який відбудеться 20 – 21 травня 2025 року.

Президія оцінила особистий вклад актриси Евеліни Гват в підготовку і проведення культурних подій в рамках Бардіївської Регіональної ради СРУСР.

-мі-

Світовий Конгрес Українців вийшов із заявою

Світовий Конгрес Українців та світова українська спільнота твердо підтримують Президента Володимира Зеленського та народ України, які продовжують свою мужню оборону проти неспровокованої агресії Росії. Нещодавні обговорення у Вашингтоні підкреслюють важливість міжнародної солідарності у забезпеченні необхідної підтримки Україні для перемоги та забезпечення справедливого і тривалого миру.

Відданість України ділитися своїми критичними ресурсами, включаючи рідкісноземельні мінерали, демонструє її праг-

нення зміцнювати глобальні партнерства та просувати спільні інтереси у сфері безпеки та економіки. Ми закликаємо Сполучені Штати вжити рішучих заходів для підтримки перемоги України, забезпечуючи їй військову, економічну та політичну підтримку, необхідну для припинення жорстокої війни Росії. Сильна та суверенна Україна є життєво важливою для регіональної стабільності, глобальної безпеки та захисту демократичних цінностей у всьому світі. Президент Трамп визнає важливість підписання Сполученими Штатами угоди з

Україною щодо критичних ресурсів, зокрема рідкісноземельних мінералів. Швидкі дії у цьому питанні стануть позитивним кроком для обох країн у зміцненні їхніх відносин та просуванні до тривалого миру, що охоплює важливі заходи безпеки. Зараз час для рішучих дій. Ми закликаємо всіх союзників продовжувати підтримувати Україну, посилюючи підтримку, яка призведе до справедливого і тривалого миру для всієї Європи.

Павло ГРОД,
Президент Світового
Конгресу Українців.

